

ROZHOVOR

ROZHODNÚŤ MÔŽE UŽ
JEDEN ŠTUDENTSÝ HLAS

Skúsenosť s fungovaním akademickej samosprávy ich vytrénovala nielen v schopnosti lepšie artikulovať svoj názor, konštruktívnejšie diskutovať o rozličných problémoch, ale aj viac počúvať a zohľadňovať názory iných. Zasadnutia Akademického senátu Univerzity Komenského (AS UK) so zástupcami z 13 fakúlt totiž nedostatkom názorovej rozmanitosti rozhodne netrpia. Svoje o tom vedia podpredsedovia AS UK za študentskú časť Matej Gajdoš z Pedagogickej fakulty UK a Filip Vincent z Právnickej fakulty UK. So študentskými senátormi sme sa porozprávali o lesku i biede vysokoškolskej politiky a viac než len čestnom mieste študentov v nej.

Začnime motiváciou: čo vás viedlo k angažovaniu sa v akademickom senáte?

MG: Túžba meniť veci okolo seba a chuť čeliť výzvam. Už na základnej a neskôr aj na gymnáziu som bol členom žiackej školskej rady a jej predsedom, čo bola pre mňa prvá – a veľmi cenná – „škola samosprávy“. Po príchode na univerzitu som sa najprv chvíľu „rozkukával“ a následne som sa rozhodol kandidovať do Študentskej rady vysokých škôl SR. Kolegyne a kolegovia na fakulte ma potom povzbudzovali, aby som vyskúšal samosprávu aj na fakultnej a univerzitnej úrovni.

FV: So správou vecí verejných som prichádzal do kontaktu vlastne už od detstva, keďže obaja moji rodičia majú skúsenosť s prácou vo verejnom sektore. V treťom ročníku na bakalárskom stupni štúdia na Právnickej fakulte UK ma oslovil kamarát, či by som nemal záujem participovať na univerzitnej samospráve, a to ako radový člen Komisie pre vysokoškolské internáty a ubytovanie Akademického senátu UK. Často som s ním totiž rozoberal otázky týkajúce sa ubytovania na UK. V tejto komisii som sa stal podpredsedom a neskôr to vyústilo až do môjho členstva v celouniverzitnom akademickom senáte. Podobne ako u Mateja, aj u mňa zohrala rozhodujúcu úlohu snaha prispieť svojou troškou k pozitívnym zmenám a nebyť len tým, kto sa večne sťažuje, že veci nefungujú a nič sa s tým nerobí.

Ako by ste vysvetlili – z hľadiska pôsobnosti či tém, ktoré sa na pôde senátu zvyknú riešiť – rozdiel medzi fakultným a celouniverzitným senátom?

FV: Na celouniverzitnej úrovni sú predmetom rokovaní akademického senátu záležitosti, ktoré sa týkajú UK ako celku – napr. ubytovanie, vnútorné predpisy UK, metodika financovania a rozpočet celej UK alebo záverečná správa týkajúca sa činnosti UK. Na prvý pohľad sa tak môže zdať, že ide o otázky, ktoré sa každodenného života študentov dotýkajú len vzdialene, i keď to tak úplne nie je. Na druhej strane na fakultnej úrovni sa prerokávajú záležitosti, ktoré sú bežným študentom bližšie – napr. študijné a štipendijné poriadky či rozpočty jednotlivých fakúlt, ktoré významne ovplyvňujú podmienky a možnosti štúdia, postup priznávania štipendií či distribúciu finančných prostriedkov v rámci jednotlivých pracovísk danej fakulty.

MG: Inými slovami, témy na fakulte sú už zo svojej podstaty špecifickejšie.

Napríklad u nás na Pedagogickej fakulte UK často riešime otázky, ktoré sa spájajú s prípravou budúcich učiteľov. Aktuálne sa boríme najmä s výzvou zabezpečovania študijných programov v kontexte blížiacich sa akreditácií. Celouniverzitná úroveň akademickej samosprávy je oproti tomu oveľa rozmanitejšia, zvlášť v prípade Univerzity Komenského s jej 13 fakultami, a o to zaujímavejšie sú aj naše diskusie. Hľadanie kompromisu medzi všetkými fakultami je proces, ktorý sa môže zdať ťažkopádny, no domnievam sa, že výsledok stojí za to. Nemalú zásluhu na tom má práca v jednotlivých komisiách akademického senátu, napr. finančnej, právnej, pedagogickej a vedeckej či komisii pre rozvoj a informačné technológie. Hoci sa Univerzita Komenského môže navonok javiť nesúrodou, opak je pravdou. Aj preto ma pôsobenie v univerzitnom senáte ako platforme, kde sme „všetci“, obohacuje. Stretávam sa tu totiž s ľuďmi, ktorí sa síce odborne venujú odlišným oblastiam, ale majú spoločný cieľ – kvalitnú univerzitu – a to je fascinujúce.

Aké právomoci vám z podpredsednickej funkcie vlastne vyplývajú?

FV: Podpredseda AS UK za študentskú časť najmä riadi a zodpovedá za činnosť Študentskej časti Akademického senátu UK, v ktorej sú zastúpení študentskí senátori z každej fakulty. Ako už Matej načrtnol, je prirodzené, že študentskí zástupcovia z rozličných fakúlt majú na niektoré otázky často rozdielne pohľady. Vypočúť si a zväziť argumenty každej strany a v ideálnom prípade dospieť k jednotnému stanovisku, to je to, o čo sa snažíme. Je mimoriadne dôležité, aby sme na pôde univerzitného senátu presadzovali a hájili záujmy všetkých študentov UK, ktoré sa v niektorých otázkach môžu dostať do rozporu s nazeraním univerzitných zamestnancov, čo je však úplne pochopiteľné. Podpredseda AS UK za študentskú časť je tiež súčasťou Predsedníctva AS UK, prostredníctvom ktorého študentskí zástupcovia participujú na riadení celouniverzitného akademického senátu. Táto skutočnosť tiež vytvára priestor na komunikáciu študentských záležitostí smerom k najvyšším predstaviteľom UK.

MG: Ako už Filip naznačil, nejde ani tak o špeciálne právomoci, ale skôr o zodpovednosť voči kolegyňam a kolegom v študentskej časti senátu. Okrem ich koordinovania je našou úlohou prezentovať názory, na ktorých

sa ako študenti spoločne zhodneme, a to najmä na fórach, kde sme ako študenti v „menšine“.

Odkiaľ vlastne čerpáte témy, ktorým by ste sa – ako zástupcovia študentov – mali na pôde senátu venovať? Vychádzate len z vlastných skúseností alebo na pravidelnej báze aktívne komunikujete aj s bežnými študentmi mimo senátu?

FV: Študentský zástupca nemôže vykonávať svoj mandát bez pravidelného kontaktu s ostatnými študentmi. Práve oni sú častými „nosičmi“ tém a problémov, ktoré študentskí senátori na ich podnet riešia a posúvajú smerom k vedeniu fakulty/univerzity. Samozrejme, niektoré dôležité témy prichádzajú i z mimouniverzitného prostredia – ako napr. pripravovaný zákon o vysokých školách.

Filip, vo funkcii podpredsedu AS UK za študentskú časť ste od decembra 2019. Aké témy sa vám za ten čas podarilo na pôde senátu úspešne komunikovať akademickej obci?

FV: Za významný úspech, ktorý sa nám v senáte podarilo presadiť ešte v predchádzajúcom funkčnom období, považujem zrušenie papierových indexov. Bol to krok, ktorý UK jednoznačne posunul smerom k modernej univerzite. Súčasný funkčný obdobia akademického senátu, žiaľ, významne poznačila pandémia COVID-19. S ohľadom na túto skutočnosť som mimoriadne hrdý na to, ako UK dokázala prejsť na dištančné vzdelávanie, i keď to, samozrejme, nikdy nenahradí klasické prezenčné vzdelávanie. Práve na riešení mnohých otázok, ktoré so sebou táto výnimočná situácia priniesla a ktoré sa významne týkali študentov UK, musel participovať aj senát. Riešili sme napríklad odubytovanie študentov z internátov, platby bytného za internáty, keďže ich študenti v dôsledku epidemiologických opatrení nemohli reálne využívať, problémy súvisiace s dištančným vzdelávaním na jednotlivých fakultách či potrebu, aby v niektorých študijných odboroch (napríklad na medicíne) prebiehalo aj počas pandémie klasické prezenčné vzdelávanie za upravených podmienok a pod.

Sú veci, ktoré sa študentskej časti na pôde senátu zatiaľ dotiahnuť nepodarilo?

FV: Je potrebné, aby sme sa ešte intenzívnejšie vložili do témy rekonštrukcie internátov UK. Kvalita ubytovania predstavuje jednu

z kľúčových otázok, podľa ktorej si stredoškólači vyberajú vysokú školu. I keď v tomto smere oproti minulosti badať výraznejší progres, naďalej máme čo doháňať, keďže v Mlynskej doline aktuálne stále nájdete aj izby, ktoré by sa už na internáte modernej univerzity nachádzať nemali.

Významným medzníkom, ktorý momentálne naplno zamestnáva akademické orgány, je však príprava nového zákona o vysokých školách. Súčasné vedenie Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pripravuje reformu vysokoškolského prostredia, na ktorej tvorbe musíme aktívne participovať. Bol by som rád, ak by sa podarilo presadiť zmeny, ktoré zlepšia slovenské vysoké školstvo a postavenie študentov v ňom.

Keď ste už na začiatku túto otázku, čo si myslíte o navrhovanej novele vysokoškolského zákona, ktorá výrazne oklieštuje akademickú samosprávu?

MG: Ja mám vždy hrôzu z toho, keď si chce štát posilňovať kompetencie na úkor akejkoľvek samosprávy. Stačí sa pozrieť na to, ako „zvláda“ pandémiu – to, čo bolo v gescii štátu, zatiaľ za veľa nestálo. Vidno to napríklad na očkovaní, ktoré stojí na samosprávach a štát tu skôr spôsobuje zmätky. Preto by som osobne privítal, ak by sa štát skôr snažil posilniť sebavedomie vysokých škôl prostredníctvom „štíhleho“ zákona, ktorý stanoví jasné mantinely, ale zároveň im dá aj priestor, aby si vysoké školy samy povedali, ako chcú vnútorne fungovať. Pretože ak dôjde k zmenám v takom rozsahu, ako to navrhuje ministerstvo, akademický senát

a vlastne aj akademická samospráva ako taká stratí svoje opodstatnenie. Veľký zmysel však nevidím ani v ďalších avizovaných zmenách, ktoré novela navrhuje. Zvlášť keď ešte nepoznáme výsledky poslednej zmeny, ktorá nám priniesla Slovenskú akreditačnú agentúru pre vysoké školstvo (SAAVŠ) a nový systém zabezpečovania kvality. Školstvo nie je hospodárstvo a ekonomika, kde sa zmena daňového a odvodového systému pomerne rýchlo odrazí na vývoji situácie. Na to by kompetentní nemali zabúdať.

FV: Je tiež smutné, že k príprave tohto právneho predpisu ministerstvo školstva pristúpilo bez počiatočnej diskusie s akademickou obcou. Nechápate ma zle – nejde o to, že by bol systém vysokého školstva na Slovensku nastavený bezchybne. Určite by sme spoločne ľahko identifikovali hneď niekoľko oblastí, v ktorých by správne realizovaná zmena vedela posunúť naše vysoké školstvo kvalitatívne vpred. Bez diskusie s akademickou obcou, ktorá má sama najväčšiu motiváciu veci zlepšovať, a analýzy jej návrhov a alternatív je však ťažko predstaviteľné, že sa podarí pripraviť taký zákon, ktorý bude pre slovenské vysoké školstvo naozajstným prínosom. Navyše, ako už uviedol Matej, vysoké školy momentálne realizujú činnosti smerujúce k rozbehnutiu fungovania vnútorných systémov zabezpečovania kvality pod dohľadom SAAVŠ, pričom ja osobne v tento proces vkladám veľké nádeje.

Matej, vás členovia AS UK zvolili do funkcie podpredsedu len nedávno. Môžete našim čitateľom priblížiť, čo si od svojho pôsobenia

v celouniverzitnom senáte sľubujete?

MG: Ako študent učiteľstva by som chcel v rámci univerzity viac spojiť študentov učiteľských študijných programov, ktoré na UK máme na viacerých fakultách. I keď sa líšime vo vybraných aprobáciách, spája nás množstvo spoločných tém a výziev, ktoré by sme mali aj spoločne riešiť. Okrem toho by som chcel zlepšiť komunikáciu s fakultnými študentskými senátormi a komunikáciu smerom ku všetkým študentom univerzity. Musíme nájsť spôsob, aby sme boli študentom bližšie, aby vnímali študentských senátorov ako oporu, ktorú má zmysel voliť a na ktorú sa oprieť obrátiť. Pravdepodobne to nevyriešim počas svojho pôsobenia, ale musíme niekde začať.

Nahrli ste mi na otázku. Nie je totiž žiadnym tajomstvom, že len málo študentov reálne využíva právo voliť si svojho zástupcu v akademických samosprávnych orgánoch. Čím to podľa vás je?

MG: Neponúknem komplexnú odpoveď, pretože tá je zložitejšia, ale dovoľím si tvrdiť, že nemalú rolu v tom zohráva fakt, že na Slovensku sa vo všeobecnosti nepestuje návyk podieľať sa na správe vecí verejných. Tu zlyhávame už na základných školách, keď deti nevedieme k tomu, aby niektoré aspekty života na škole riadili samy. A to sa potom nabaľuje a nabaľuje cez strednú školu k vysokej a končí pasivitou pri voľbách rôzneho druhu. Z našej pozície bude preto základom zlepšiť komunikáciu a dať študentom vedieť, že sme tu pre nich.

FV: Súhlasím. Študentský senátor

musia byť v tomto smere lídrmi, aby presvedčili bežných študentov na fakultách, že je dôležité, aby mali prehľad o tom, čo sa na ich univerzite a fakultách deje. Musíme zabrániť stavu, aby študenti univerzitu brali len ako nevyhnutnú cestu vedúcu k dosiahnutiu vysokoškolského vzdelania a stratili záujem o dianie na nej a o zlepšovanie jej mena. Je dôležité, aby bol študent hrdý na to, že študuje alebo študoval na UK. Tiež je dôležité, aby študentský senátor svoj mandát vykonával podľa najlepšieho vedomia a svedomia, majúci na zreteli predovšetkým hájenie záujmu ostatných študentov. Nemali by ísť do akademického senátu len preto, aby získali nejaký osobný prospech.

Aby som bola úprimná, sama som za svojich študentských čias vnímala študentov, ktorí sa rozhodli angažovať v senáte, ako ambiciózných a veľmi schopných mladých ľudí, ktorým však ide skôr o kariérny postup v akademických štruktúrach než o hájenie záujmov ostatných študentov. Možno to bolo práve tým, že mi chýbali konkrétne informácie o tom, ako zástupcovia študentov na pôde senátu reálne bojujú za zlepšenie situácie aj v moj prospech. Ako teda komunikujete tieto veci smerom k „radovým“ študentom?

MG: Predovšetkým prostredníctvom sociálnych sietí, ktoré sú bežným študentom aktuálne najbližšie. Vidím tu však roztrieštenosť komunikačných kanálov v rámci študentských častí jednotlivých fakultných senátov na univerzite. UK ako taká sa v tomto posledné roky zlepšila, ale ideálny stav to nie je. Túto formu komunikácie

nepochybné musíme zlepšiť.

Zástupcovia študentov jednotlivých fakúlt tvoria v AS UK 40 %. Je to podľa vás málo/veľa/akurat? Ako vnímate ich pozíciu v senáte?

MG: Je to akurát, ale viem si predstaviť, že by to rozloženie síl bolo aj 50 : 50. No nemyslím si, že to je dnes najpodstatnejšia otázka, ktorú ako študenti potrebujeme riešiť. **FV:** Aktuálne zastúpenie študentov v senáte nie je marginálne a práve študentský senátor vieda často ovplyvniť dôležité rozhodnutia akademických orgánov. Z princípu však nemôžem odmietnuť návrh, ktorý by študentským senátorom umožnil ešte vyššiu mieru zastúpenia v akademických senátoch.

Zo strany zamestnancov univerzity som sa stretla už aj s tvrdením čiastočne sponchybným, či je akademická a profesionálna skúsenosť študentov dostatočná na rozhodovanie o tom, kto bude dekanom fakulty alebo rektorom univerzity. Čo si o tom myslíte vy?

MG: Študenti sú základom každej vysokej školy, bez nich by stratila svoj pôvodný zmysel. Sme síce nedobrušené diamanty, ale to neznamená, že nevieme definovať, čo je pre našu univerzitu/fakultu dobré. Študenti vnímajú vysokú školu z iného uhla pohľadu ako zamestnanci, no dôležitosť tejto perspektívy by som nespochybňoval. Domnievam sa, že tí, ktorí chcú riadiť univerzitu či fakultu, si potrebujú vypočuť aj študentský názor, a teda nechať vo voľbách svoju víziu fungovania univerzity/

fakulty „ohodnotiť“ aj študentskými reprezentantmi.

FV: Študenti sú súčasťou akademickej obce rovnako ako jej zamestnanci, a preto prirodzene majú právo participovať na najvýznamnejších rozhodnutiach na univerzite alebo fakulte, ako je voľba dekana alebo rektora. Preto je veľmi dôležité, aby si študenti na pozície študentských senátorov volili ľudí, ktorí sa budú o fungovanie akademickej samosprávy aj reálne zaujímať a nebudú čakať od členstva v akademickej samospráve len osobné výhody. To je však čaro a zároveň aj nedostatok demokracie, ale je potrebné, aby vysokoškolská demokracia bola pre študentov zachovaná a pristupovalo sa k nim na univerzitách ako k partnerom.

Čo by ste odkázali študentom, ktorí oznamy o voľbách do študentskej časti senátu dodnes prehliadajú?

MG: Nech si nehovoria veľmi populárnu lož: „Môj hlas nič nezmení.“ Pretože aj jeden hlas rozhoduje. My, ktorí sme zažili nespočetne veľa hlasovaní, vieme, čo je sila jedného hlasu. Ak majú pocit, že medzi kandidátmi chýbajú schopní adepti s víziou, nech sa neboja a idú do toho sami.

FV: Je dôležité, aby študenti participovali na činnosti akademických senátov, pretože v nich majú možnosť veľa vecí priamo alebo nepriamo ovplyvniť. Rovnako ich chcem opakovane povzbudiť, aby pri voľbách do akademických senátov nezohľadňovali len to, ktorý spolužiak je v ročníku populárny, ale najmä to, aké má schopnosti a aký je jeho záujem o fungovanie v týchto orgánoch.

Bc. Matej Gajdoš

na Pedagogickej fakulte UK študuje učiteľstvo výchovy k občianstvu a histórie. V súčasnosti je študentom 1. ročníka na magisterskom stupni štúdia. Do funkcie podpredsedu AS UK za študentskú časť bol zvolený v máji 2021.

JUDr. Filip Vincent

je interným doktorandom na Katedre trestného práva, kriminológie a kriminalistiky Právnickej fakulty UK. Funkciu podpredsedu AS UK za študentskú časť zastáva od decembra 2019.